

NBC'den sinema dersi

Şenay Aydemir, 28.05.2014

'Kış Uykusu' filmiyle Cannes'da Altın Palmiye kazanan yönetmen Nuri Bilge Ceylan, ayağının tozuyla geldiği Rotterdam Kırmızı Lale Film Festivali'nde bir 'masterclass' (sinema dersi) verdi. Hollanda'da yaşayan Türkiyelilerin yanı sıra Hollandalıların da yoğun ilgi gösterdiği 'masterclass'ta soruları yanıtlayan Ceylan, hem sinemasıyla ilgili önemli ipuçları verdi hem de Cannes'daki gelişmelere dair soruları yanıtladı. Masterclass'tan satırbaşları şöyle...

ÖDÜL VE YILMAZ GÜNEY POZU

Böyle bir ödülü almak onur verici. Ben yalnızlığı seven, film yapma gücünü kendimi yalnız hissettiğim bölgelerden alan bir insanım. Bu tip şeyler insanı bir sürü yapay diyebileceğim ilişkiler şebekesiyle donatıyor. Havai fişek gibi diyebileceğim bir aydınlık yaratıyor. Ama havai fişekten sonra genellikle insanın gözü kör olur, karanlık gelir. Ama bunların bilincinde olan bir insanım. Sonuçta Tarkovski'nin, Breson'un, Ozu'nun Altın Palmiye almadığı bir dünyada, bu ödülleri bir oyun gibi görmek gerek. Yılmaz

Güney pozuna gelirsek. Ödül töreninden sonra yüzlerce fotoğrafçının olduğu bir ödül pozunu var. Orada sürekli bağırarak sizden çeşitleme yapmanızı, elinizi kaldırmamanızı, gözlüğünüzü çıkarmanızı, elinizi cebinize sokmanızı isteyen bir grup var. Çeşitlemeler yapmanız isteniyor. Tabii ki Yılmaz Güney'e bir selam olarak algılanabilir. Benim yumruğumu sıkmamı istemediler, "Elini kaldır" dediler. Orada bir saniye için yumruğumu da sıktım. Tabii Yılmaz Güney'i çık severim ben. Zaten 'Uzak' ile ilk ödül aldığımda ona adamıştım. Böyle bir ilişki kurulması beni rahatsız etmez. Ama çok bilinçli, hesaplanarak yapılan bir şey de değildi. Ama fotoğraf dediğiniz şey bir saniyeyi genel bir durum haline getirebiliyor.

OYUNCULUK

Amatör oyuncuyla çalışıyorsanız, çok doğal, sahici şeyler almanız mümkün. Ama yazdığınız diyalogları sürekli değiştirmeniz gerek. Onun yapabileceği, ağzına oturabilecek şeyler keşfetmek zorundasınız. Ama bu filmde, yazdığımız diyalogları aynen istiyorduk. Tek bir kelimenin değişmesi, vurgusu bile bizim için çok önemliydi. Bu yüzden amatör oyuncu düşünülemezdi. Bir de amatör oyuncu zannedildiği kadar kolay değildir. En beklemediğiniz konularda sorun çıkarırlar. Çok naz yaparlar mesela. Bu filmde iki üç tane amatör vardı. Üçüncü çekimi yapmaya kalktığınızda 'Neden, bitmedi mi, niye olmadı' gibi sorular gelir. Ama bir profesyonelle 50 çekim yaparsanız da, 51 çekimde de aynı heyecanı görebiliyorsunuz.

SENARYO

Senaryo fikirlerinin nasıl ortaya çıktığı konusunda bir fikrim yok. Binlerce etkinin uyumlu bir şekilde bir araya gelmesiyle ortaya çıkıyor. Senaryo yazımı sırasında insan daha akademik düşünüyor. Senaryo yazımının sette ve kurguda da devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Senaryodan hiçbir zaman emin olmuyorum. Kurguda çalışmayabileceği korkusu beni çekimde farklı alternatiflere yönlendiriyor. Hiç aklınıza gelmeyecek bir yüz ifadesini başka bir duyguyla çarpıştırdığınızda 'bu insan duygusuyla daha uygun' diyebiliyorsunuz. Bu yüzden kurguya çok fazla malzemeyle gelmek lazım. Kış Uykusu'nda 200 saatlik çekim vardı.

GÖRSELLİK

Kendimi ifade etmek konusunda görüntü yerine sözlerde daha becerikli olduğumu düşünseydim. Kesinlikle sinemaya bulaşmazdım. Ama bu konuda çok becerikli değilim. Sözcükleri kullanmak konusunda. Film yaparken görüntü konusundaki kararlarımı çok rahat reflekslerle veriyorum. Uzun düşünmeme gerek olmuyor. Bu yüzden fotoğraf ve sinema gibi alanlara mahsur kaldım. Fakat görüntü konusunda hiçbir stratejim yok. Senaryo aşamasında da nasıl çekeceğimi düşünmem. Sete giderim,

oradaki elemanlar, odanın şekli filan derken kafamda nasıl çekeceğim konusundaki kararlar şekillenir. Çok fazla çeşitleme de yapmam. Analitik bir şekilde ele alacağım konular değil. Fakat stil konusun benim için çok önemli. Bir filmin anlatım şekli neredeyse içerikten daha önemlidir. Özellikle kurguda çok önemli. Bir yönetmenin hesabını veremeyeceği en küçük bir ayrıntının bile olmaması gerektiğini düşünüyorum. Hata da olabilir. Sonradan pişman olduğum şeyler de olur. Kurguya çok zaman ayırım.

KARAKTERLER

Bir okurun “Filmlerinizi seviyorum ama karakterlerinize gıcık oluyorum. Ben onlardan kaçmak istiyorum ama sizin filmlerinizde karşımıza çıkıyorlar. Bunları nasıl oluşturuyorsunuz?” sorusun üzerine Ceylan “Doğru söylüyorsunuz. Ben gıcık olma potansiyeli yüksek karakterleri seviyorum. Anlamaya çalıştığım karakterler onlar. Ama gıcık olma güdüsünün altında kendimizi koruma güdüsü de yatar. Gıcık olduğunuz karakterlere gıcık olmakla hayran olmak arasında ince bir çizgi vardır. Bir tek lafla bir noktadan diğerine dönüşebilir. Kendi tarihimden biliyorum. Bugünaslında en sevdiğim filmler ve hayran olduğum insanlar ilk başta en gıcık olduklarım. Bir zamanlar yarısında çıktığım filmler hayatımın en önemli filmleri haline gelmiştir. Ya da yıllardır sinir olduğum insanlar bir lafla önemli hale gelmiştir.

BESLENDİĞİ KAYNAKLAR

Herkes gibi ben de sorularla yaşayan bir insanım. Film yapma arzumu da bu sorular tetikliyor. Merak ettiğim, anlamadığım, hakim olamadığım şeyler üzerine film yapmak istiyorum. Bildiğim şeylerle ilgili film yapmak istemezdim. Hiç bir şey bildiğimi düşünmüyorum. Bildiğim şeyleri de anında unutuyorum. Ben insanlarla konuşurken bile dinlerim daha çok. Tabii ki beslendiğim kaynaklar, edebiyat, hayatın kendisi, diğer sanat eserlerin, insan ilişkileri...

YURTDIŐINDA ÇALIŐMAK

Çok teklif oluyor. Bazen oyuncularadan, bazen yapımcılardan. Ama Őimdiye kadar dűŐunmedim. Bundan sonra da zennetmiyorum. Çok zor. Benim için bir Tűrk'e baktıđında onun hangi bűlgeden olduđunu, kullandıđı kelimeyi anlayabiliyorum. Onlar benim dilim oluyor. Örneđin Hollanda'ya geldiđimde bunu yapamam. Benim sinemamda kűltűrűn detayları önemli ayrıntılar olduđu için çok zor. Kavramlar űzerine film yapan bazı yűnetmenler için kolay olabilir. İddialı konuŐmayayım ama dűŐunműyorum.

FİLMLERİN TEMPOSU

Filmin temposuna bűyűk oranda kurguda karar veriyorum. Ama yazarken ve senaryoda da ayarlamaya çalıŐıyorum. Ama filmin yavaŐlıđı ve hızı tamamen i dűnyanızla ilgili. Ben bir kurguyu yaptıđında bana hızlı olmuş gibi geliyor. Sonra yazılanlara falan bakıyorum "Yine yavaŐ" diyorlar. Ama ben özellikle yavaŐ olmalıyım diye hesabım yok. Bu tamamen refleks olarak meselemi anlatmaya çalıŐıyorum ama ortaya bűyle filmler çıkıyor. YavaŐ filmler dűnyasına ait olayım diye bir hesabım yok.

